

ARGENTINA; PERSECUCIÓ, ASSETJAMENT I REPRESSIÓ EN TEMPS DE RESTAURACIÓ CONSERVADORA

Per Miguel Duhalde,²²

Des de final de l'any 2015, amb l'arribada al Govern de Mauricio Macri, s'inaugura a Argentina un període que molts coincideixen a definir com la "restauració conservadora".

En aquest període – caracteritzat per un fort ajust econòmic, la pèrdua substancial de drets socials per a grans sectors de la població i per la reestructuració de l'Estat -, ha cobrat un enèrgic impuls el procés de privatització educativa, amb marcat èmfasi en la mercantilització de l'educació i la comercialització del coneixement. El susdit procés adopta diverses formes i se sustenta, bàsicament, en la idea que tot allò "públic" és ineficient. Un plantejament que es conjuga amb el menyspreu que fomenta el poder dominant per l'educació pública, pels docents i per la formació docent d'aquests.

Com a correlat, s'observa una creixent participació de fundacions i ONG en el camp educatiu, que donen compte de l'enfortiment del sector privat com a actor clau en la definició de les polítiques públiques. No es tracta, com es podria suposar de manera errò-

nia, d'un "empetitiment" de l'Estat, sinó més aviat de la cooptació d'aquest per part d'una elit que avui ocupa càrrecs i llocs de govern i, al mateix temps, pertany a les empreses del sector privat en caràcter de CEO, gerents, accionistes i propietaris.

Davant la suposada ineficiència d'allò "públic" i el "mal funcionament" de l'educació estatal, la proposta educativa de la dreta governant passa per sostenir i impulsar els principis de la "Nova Gestió Pública"; és a dir, el trasllat de la lògica empresarial al funcionament de les escoles, en què hi té un paper cabdal la rendició de comptes així com també les mides estandarditzades dels resultats.

En aquest context, la docència és objecte de nombroses crítiques: es desconfia de la capacitat de les i els docents per a portar endavant la seva tasca, de tenir el que cal per estar a l'alçada de les circumstàncies, d'interessar-se per estar permanent actualitzats. A sobre d'aquest discurs no només s'hi sustenta l'exigència de la "professionalització" sinó que es justifiquen les represàlies i l'assetjament a la

Escola itinerant instal·lada a la plaça de "los Dos Congresos".

docència i a les diverses formes de resistència organitzada que despleguen els sindicats davant l'avanç conservador i neoliberal a l'Argentina.

Aquestes represàlies s'expressen tant de manera simbòlica i subtil com en accions de repressió física extremadament violentes.

Des del punt de vista institucional, una de les accions de represàlia més greus dutes a terme pel Govern Nacional actual ha estat la clausura unilateral i arbitrària de la principal instància formal per a la negociació col·lectiva, que a l'Argentina es coneix com a "Paritaria Nacional Docente". Aquesta acció posa de manifest la clara intenció de cancel·lar tota forma d'organització col·lectiva dels treballadors de l'educació i la consegüent instal·lació d'un "exemplar allisonador" per a la imposició de la disciplina de la classe obrera en el seu conjunt.

Amb aquest atac pretesament disciplinant envers els sindicats i dirigents populars, no tan sols s'intenta deslegitimar el treball quotidià dels docents i de les organitzacions gremials sinó que també s'ataca l'educació entesa com un "dret social".

El discurs oficial al voltant del tancament de la Paritaria Nacional Docente se sustenta en la culpabilització de la CTERA com la principal responsable del suposat "fracàs del sistema educatiu a l'Argentina". Fins i tot el propi ministre d'Educació, A. Finnochiaro, va manifestar en mitjans oficialistes: "Els mals resultats de l' "Evaluación Aprender" van ser producte de 12 anys de ceterismo educatiu". (Font www.clarin.com, Diario Clarín, 3 de març de 2018)

Aquesta violència institucional va arribar a l'extrem de la repressió física l'any 2017, quan la CTERA inicià una campanya de reclam davant aquesta mesura arbitrària del Govern. Aquest reclam va consistir en la instal·lació d'una Escola Pública Itinerant davant el Congrés Nacional. Es tractava d'una mesura "pacífica i creativa", amb l'objectiu d'instituir un espai per a donar classes obertes i explicar el reclam dels docents a tota la comunitat, en un espai públic.

El primer que va fer el Govern fou reprimir la iniciativa amb un atac als docents aquella mateixa nit en què s'intentava realitzar la instal·lació:

“La policia ha reprimat aquesta nit amb gas pebre, amb l’avenç de personal d’infanteria sobre els docents de CTERA, que intentaven muntar una “escola itinerant” a la Plaça del Congrés. El titular de SUTEBA, Roberto Baradel, va declarar a la premsa que la policia els reprimí “tirant gas i pegant”, mentre es veia la infanteria formada amb els seus cascs, escuts i pals (...). CTERA va informar, en declaracions periodístiques, que “hi ha quatre mestres detinguts a la comissaria sisena””. (Font www.perfil.com, Diario Perfil, 9 d’abril de 2017)

Malgrat el reclam, actualment la instància de la Paritària Nacional Docent continua clausurada. I, en aquest marc, l’exministre d’Educació del Govern macrista Esteban Bullrich, actual senador de la República, ha presentat un projecte de llei per a restringir les aturades docents a un màxim de 5 dies per any. Entre els seus arguments, expressa que “les vagues docents obstaculitzen l’aprenentatge”. L’exministre, la formació de base del qual és “administrador d’empreses”, argumenta que “les vagues docents generen grans desigualtats en l’accés al món del saber”, i redueix les problemàtiques de l’aprenentatge a un problema merament quantitatiu, en creure que l’educació es pot mesurar per la quantitat de dies/hores dins una aula, com si es tractés del model de producció industrial en què el que compta són les hores/home davant la cinta de producció. Ignora que el problema educatiu és molt més complex i té a veure, entre altres coses, amb la qualitat de les condicions existents per a l’ensenyament i l’aprenentatge.

Evidentment, l’exministre d’Educació representa el pensament empresarial que avui governa a l’Argentina i, des d’aquest lloc, considera els docents com a simples “empleats” i com a subjectes protagonistes per a la construcció d’un projecte educatiu.

Altres formes més subliminals d’agressió cap a la docència a l’Argentina s’observen en diverses accions i programes de política educativa que habiliten persones que no disposen de credencials de formació sistemàtica en educació per a poder fer-se càrrec del dictat de classes en el sistema educatiu. Un exemple és el programa “Elegí enseñar” impulsat pel Ministeri d’Educació del GCBA que busca “despertar la vocació docent en l’alumnat dels últims anys de les escoles secundàries”. O el programa “Enseña x Argentina” (“PExAs”) que convoca i selecciona joves professionals per a participar en un programa de formació en lideratge social i educatiu a temps complet. Els professionals exerceixen com a educadors en institucions educatives, sota la figura del codocent. Segons s’expressa, “un dels components més importants del programa és la participació activa dels PExAs a les aules, amb l’objectiu de potenciar el talent i la motivació dels estudiants”.

Allò que saben i fan quotidianament les mestres i els mestres a les escoles és objecte d’una profunda desconfiança construïda a l’empara dels “mals resultats” que els estudiants obtenen en proves estandarditzades de mesura dels aprenentatges (presentades, de manera errònia, com a expressions de la qualitat educativa), però també d’un procés ample, gradual (gairebé de pluja fina) de laboriosa construcció d’un desprestigi vinculat amb la tasca d’ensenyar.

En definitiva, avui a l’Argentina governa una Aliança que va clausurar la *Paritaria Nacional Docente*, que eliminà de manera gradual el fons compensador entre les províncies, que va reduir salaris, que congelà l’incentiu docent. Un Govern que no va dubtar a agredir amb pals i gasos els docents que intentaven instal·lar l’Escola Pública Itinerant, que reprimeix la protesta social i que va convocar “voluntaris” per a ocupar els llocs de treball de docents en vaga. Un Govern que va instaurar la figura del co-docent (professional sense formació amb aules al seu càrrec) i que creu que per a ser docent no cal estudiar carreres de professorat, ja que n’hi ha prou en ser un professional exitós.

Un Estat absent que, per desídia, va desatendre el manteniment de les escoles fins al punt de provocar la mort de treballadors, que al mateix temps redueix i baixa la qualitat dels aliments per als estudiants. Un Govern que tanca escoles i Instituts de Formació Docent i que no garanteix vacants suficients en l’educació pública en els nivells obligatoris del sistema. Un Govern que no es digna a respondre als reclams dels sindicats i que amenaça amb treure els permanents sindicals a les nostres organitzacions, que envia la policia a les escoles per a “controlar el presentisme”, que promou la no afiliació sindical i que obre sumaris a les persones que participen en les aturades.

Evidentment, estem davant un Govern que legitima la desigualtat social, la concep com a natural i desplega la seva dimensió repressiva, amb el menyspreu de la classe treballadora, les seves organitzacions sindicals i tots els moviments que tenen en el seu horitzó la lluita per la sobirania popular, la solidaritat, la igualtat i la justícia social; als quals posa com a blanc de tots els seus atacs.

*L’operatiu d’avaluació “Aprender” és un dispositiu de proves estandarditzades que es realitza a escala nacional, sota una concepció de l’avaluació com a control i rendició de comptes.

Traducció: Montserrat Nadal